

גליון תתנו + עדש"ק פרשת וישב

לקראת שבוע

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

האם בונים עיר בשיפוע ההר?

פתרון פנימיות חלומות יוסף

בדרשת הש"ס עה"פ ובגפן שלשה שריגים

מסידות נפש כדי לפתוח שערי חב"ד

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

לקראת שבת

העליונה מושיבה אותו במאסר.

אברהם אבינו יושב במאסר עשר שנים וההשגחה העליונה פודה אותו תוך נצחון עולמי, כלומר, כל העולם יודע מכך, ומגאולתו של אברהם אבינו נוצר עם ישראל.

...מאסרו של אברהם אבינו היה כדי שיפתח את הצינור של מסירות נפש על אלקות. מאסרו של הרבי [אדמו"ר הזקן] היה כדי שיפתח את הצינור של מסירות נפש על עבודת ה' על פי תורת החסידות.

כדי לפתוח שערי חב"ד זקוקים למסירות נפש בפועל

הבעש"ט נ"ע אמר לפני הסתלקותו שהיתה לו ברירה שיהיה אצלו כמו שהיה באליהו הנביא "ויעל אליהו בסערה השמים", אלא שאין הוא רוצה לוותר על מה שכתוב "כי עפר אתה ואל עפר תשוב".

לרבי, שבו בחרו מלמעלה לפרסם תורת הבעש"ט נ"ע בדרכי חב"ד, ניתן הכוח מלמעלה לפתח בבני ישראל כוחות הנפש חכמה בינה דעת, לעשותם כלים לאלקות. הרבי היה צריך לעבור כל דרכי העבודה.

כדי לפתוח שערי חב"ד, שיאירו את הלב בעבודה בפועל, זקוקים למסירות נפש בפועל, כפי שמוסבר הענין באריכות בחסידות, מסירת נפש - מסירת הרצון, את הכוח למסירות נפש על עבודה - הרבי הוא שפתח את הצינור לכך.

כשמתעמקים בפנימיות ענין המאסר והגאולה - מתפתחות השכלות השגות והבנות, אילו דרכי עבודה פתח ענין זה.

יתן השי"ת לנו ולכלל ישראל מוח וכוח ללכת בדרכי עבודת השי"ת שכ"ק מורנו ורבנו פתח במסירות נפשו בשמחה ובטוב לבב בגשמיות וברוחניות בזכות כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויקויים: יפוצו מעינותיך חוצה וייתי מלכא משיחא במהרה בימינו, אמן.

(תרגום מלקוטי דיבורים ח"א פה, ב-פו, א. צו, א-ב - לקוטי

דבורים המתורגם ח"א עמ' 113-115. 127-126)

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת וישב, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את קונטרס '**לְקִרְאָת שַׁבָּת'** (גליין תתנ), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת לְמוֹדַעִי, שְׂבִדְרֵךְ כִּלָּף לֹא הוּבְאוּ הַבִּיאוּרִים כְּאוֹפֵן אִמִּירתם, ואף עוֹבְדוּ מִחֹדֶשׁ וּנְעִרְכוּ ע"י חֲבָרֵי הַמַּעֲרֵכַת, וְלַפְעָמִים בַּעַת הַעֵיבוֹד הוּשַׁמְט רִיבּוֹי הַשְׁקוּ"ט בִּפְרָמֵי הָעֲנִינִים וְהַרְחַבְתָּם עִם הַמְקוּרוֹת כְּפִי שֶׁהֵם מוֹפִיעִים בַּמְקוֹרִם [ובִּפְרָט, בַּמּוֹדוּר "חִידוּשֵׁי סוּגִיּוֹת", שְׂמוֹפִיעִים כְּאֵן רַק עִיקְרֵי הַדְּבָרִים], וִישׁ לְהִיפֵךְ, אֲשֶׁר הַבִּיאוּרִים נִאֻמְרוּ בְּקִיצוֹר וּכְאֵן הוֹרַחְנוּ וְנִתְבַּאֲרוּ יוֹתֵר ע"פ הַמְּבֹאֵר בַּמְקוֹמוֹת אַחֵרִים בַּתּוֹרַת רַבֵּינוּ. וּפְשׁוּט שְׂמַעוּמָק הַמוֹשֵׁג וְקוֹצֵר דַּעַת הַעוֹרְכִים יִתְכַּן שִׁימְצֹאוּ טַעֲמוֹת וּכְיוּ"ב, וְהֵם עַל אַחֲרִיּוֹת הַמַּעֲרֵכַת בִּלְבָד, וְשִׁגְיאוֹת מִי יִבִּין.

וְעַל כֵּן פְּשׁוּט שְׁמִי שְׂבִידוֹ הֵעֲרָה אוֹ שְׂמַתְקָשָׁה בַּהֲבֵנַת הַבִּיאוּרִים, מוֹטָב שִׁיעִיין בַּמְקוּרֵי הַדְּבָרִים (כְּפִי שְׁנַסְמָנוּ בַּתּוֹכֵן הָעֲנִינִים), וַיִּמְצָא טוֹב, וַיּוֹכֵל לְעַמּוּד בַּעֲצָמוֹ עַל אֲמִיתַת הַדְּבָרִים.

◇ ◇ ◇

וַיֵּה"ר שְׁנוּכָה לְקִיּוֹם הַיעוֹד "כִּי מִלֵּאָה הָאָרֶץ דַּעָה אֶת ה'", וְנוֹכָה לַשְׂמוּעַ תּוֹרָה חֲדָשָׁה, תּוֹרָה חֲדָשָׁה מֵאֲתִי תַּצֵּא, בַּמַּהֲרָה בִּימֵינוּ וְתִיכֵף וּמִיד מִמֶּשׁ.

בברכת שכתא טבא
מכון אור החסידות

תוכן ענינים

מקרא אני דודש..... **ב**

עיר בשיפוע ההר?

כאשר מעתיק רש"י לשון הגמ' - מדוע מקצר במקום שבגמ' מאריך, ומאריך במקום שבגמ' מקצר? מדוע מביאה הגמ' דוגמאות לעיר השוכנת בשיפוע ההר, הרי לכאורה זה דבר המובן? מדוע לא נפרש עליית יהודה אל תמנה במובן רוחני? ביאור בלשונות הבבלי, ירושלמי ורש"י עה"ת על פי הכנת ההיגיון בבניית ערים

^(ע"פ לקוטי שיחות ח"י שיחה ב' לפרשטנ)

פְּנִינִים ⚡ עֲיֻנִּים וּבִיאוּדִים קִצְרִים ..... **ה**.

לְמָה נִאֻמְר "הַאִישׁ" שֶׁלֹּשׁ פַּעַמִּים? (ע"פ תורת מנחם חשבי"ג עמ' 697 ואילך)

אֵיךְ הוֹרֵר לְיוֹסֵף לִסְכֵּן עַצְמוֹ וּלְלַכֵּת אֶל אַחִיו? (ע"פ לקוטי שיחות חל"ה עמ' 169 ואילך)

יֵינָה שֶׁל תּוֹרָה..... **ו**.

פתרון פנימיות חלומות יוסף

מדוע רשם יעקב "באיזה שעה באיזה מקום"? / איך יתכן שהשבטים הקדושים קינאו ביוסף? / למה ה' יוסף היחידי מאחיו שלא ה' רועה צאן? / ובמה יעקב הוא אבינו הרוחני עד עצם היום הזה?

^(ע"פ לקוטי שיחות חב"ה עמ' 204 ואילך)

פְּנִינִים ⚡ דְּרוֹשׁ וְאִגְדָּה ..... **י**.

הַחִלּוּק בֵּין יְהוּדִי לְאַיִנוּ יְהוּדִי (ע"פ לקוטי שיחות ח"ג עמ' 805 ואילך)

עַלִּי וִירִידָה בִּ"שִׁפּוּעַ הַהֵר" (ע"פ לקוטי שיחות ח"י עמ' 127 ואילך)

חִידוּשֵׁי סוּגִיּוֹת ..... **יֵא**.

דרוש על דרשת הש"ס עה"פ ובגנף שלשה שרינים

יקדים מדברי הסוגיא דעדיפא היתה לו לרב דרשת ר' ירמי' יותר מדרשות התנאים, ויבאר העומק המיוחד בדרשה זו והטעם שנדרשה דוקא ע"י ר' ירמי'

^(ע"פ לקוטי שיחות חל"ה עמ' 166 ואילך)

תּוֹרַת חַיִּים ..... **יֵד**.

‘נִיקּוּי יִבֶּשׁ’ לְנִשְׁמָה

דרכי החסידות..... **טו**

מסירות נפש כדי לפתוח שערי חב"ד

עיר בשיפוע ההר?

כאשר מעתיק רש"י לשון הגמ' – מדוע מקצר במקום שבגמ' מאריך, ומאריך במקום שבגמ' מקצר? מדוע מביאה הגמ' דוגמאות לעיר השוכנת בשיפוע ההר, הרי לכאורה זה דבר המובן? מדוע לא נפרש עליית יהודה אל תמנה במובן רוחני? ביאור בלשונות הבבלי, ירושלמי ורש"י עה"ת על פי הבנת ההיגיון בבניית ערים

על הפסוק בפרשתנו (לח, יג) "ויוגד לתמר לאמר הנה חמין עולה תמנתה לגזו צאנו", מפרש רש"י:

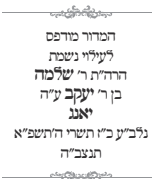
"עולה תמנתה – ובשמשון הוא אומר 'וירד שמשון וגו' תמנתה; בשיפוע ההר היתה יושבת, עולין לה מכאן ויורדין לה מכאן".

וכוונת דברי רש"י בפשטות (ובאמת שיש להאריך בזה, ועוד חזון למועד בעז"ה), שבא ליישב הסתירה: כאן נאמר שיהודה "עולה תמנתה" ומשמע שמקום העיר הוא בעלי, ואילו בשמשון נאמר "וירד תמנתה" ומשמע שמקום העיר הוא בירידה; וע"ז מיישב, ש"בשיפוע ההר היתה יושבת", וממילא מתאים לה הן הלשון "עלי" והן הלשון "ירידה".

והנה ידוע, כי לשונו של רש"י היא בתכלית הדיוק לכל פרטי. ובנדו"ד, לכאורה הי' לרש"י להקשות בקיצור: "וכתיב 'וירד שמשון וגו'", והרי מתוך לשון הכתוב שמעתיק מבואר כבר במי נאמרה ירידה זו, וכמפורש: "וירד שמשון"; ולמה איפוא פתח רש"י "ובשמשון הוא אומר" – מאי קמ"ל באריכות הסגנון?

ב. והנה, מקור דברי רש"י הוא בגמרא (סוטה י, א. ושם הובאו ג' תירוצים, וכאן הביא רש"י את התירוצ השלישי), ואכן שם הלשון בקיצור: "כתיב 'וירד שמשון תמנתה', וכתיב 'הנה חמין עולה תמנתה' – ומתחזק איפוא הקושי, למה רש"י האריך בלשונו והוסיף על לשון הש"ס ("ובשמשון הוא אומר")?

אמנם לאידך, הנה בגמרא מצינו אריכות בפרט אחר, וז"ל: "חדא תמנה הוא, דאתי מהאי גיסא ירידה ודאתי מהאי גיסא עלי, כגון ורדוניא ובי בארי ושוקא דנרש". והיינו, שהגמרא אינה מסתפקת בעצם התירוצ ("דאתי מהאי גיסא ירידה ודאתי מהאי גיסא עלי"),

מסירות נפש כדי לפתוח שערי חב"ד

כדי לפתוח שערי חב"ד, שיאירו את הלב בעבודה בפועל, זקוקים למסירות נפש בפועל, כפי שמוסבר הענין באריכות בחסידות, מסירת נפש – מסירת הרצון, את הכוח למסירות נפש על עבודה – הרבי הוא שפתח את הצינור לכך

מאסרו של הרבי פתח את הצינור של מסירות נפש על עבודת ה' בדרך החסידות

מאמר החכם אומר: "העבר מלמד ההוה ומורה דרך העתיד". מה שאירע בעבר הוא המורה המסביר את ההוה, כלומר את מה שמתרחש בהוה, והוא גם מורה הדרך למה שיהיה. הרבי [אדמו"ר הזקן] מפרסם תורת הבעש"ט בעולם, נוסע ומקים קהילות חסידיות, אלפי יהודים הופכים לחסידים ועשרות ערים נמשכות לתורת החסידות, וההשגחה העליונה מושיבה את הרבי במאסר.

המאמר האמור שהעבר מלמד את ההוה, יכול לתת לנו הבנת מה בכללות ענין מאסרו של הרבי [שהביא לגאולתו ביי"ט כסלו].

הגמרא אומרת, עשר שנים נחבש אברהם אבינו (ב"ב צא, א). אברהם אבינו יושב במאסר על שהוא מפרסם אלקות.

אברהם אבינו מפרסם אלקות בעולם, "ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם – מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושכ".

...אברהם אבינו התמסר בממונו בגופו ובנפשו לפרסום אלקותו יתברך בעולם, וההשגחה

ניקוי יבש' לנשמה

בקשר לביקורו אצלי רצוני להביע ברכתי שנית שהוא וזוגתו שתחי' יאריכו ימים ושנים טובות.

שנים ארוכות וטובות באמת, משמען אצל יהודים כאשר ממלאים אותן, מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, בפעולות טובות; דהיינו כאשר ממלאים את הימים והשנים בפעולות הקשורות בתורה ומצוות, המבטאים במעשים בפועל את שלושת האהבות, אהבת ה', אהבת התורה ואהבת ישראל. חיים כאלו מביאים הצלחה וברכה הן בבית הפרטי, והן בביתם של הילדים והנכדים ש'.

לפי מה שאמרתי לו בע"פ, כ"ק מורי וחמי אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מסר פעמים רבות פתגם של הבעל שם טוב, שמכל דבר שיהודי רואה או שומע, עליו ללמוד מוסר השכל איך לעבוד את ה'. מובן מאליו שגם מעיסוק תמידי [של מקבל המכתב. המו"ל] יש ללמוד.

כביסה או בגד לפני לבישתו הוא נקי לחלוטין ומגוהץ למשעי, והכל נמצא במקום המתאים. אבל כאשר לובשים אותו במשך זמן, זה [הבגד] נהי' מקומט, או מאובק או מוכתם. אעפ"כ, לא צריך לזרוק כביסה או בגד כזה, אלא מוסרים אותו למכבסה או לניקוי [יבש].

בעל המכבסה מכניס את הבגד לכלי או למכונה, שם יש טמפרטורה חמה או לוהטת, מים חמים, וכן כימיקלים שונים או סבון, שכל זה מסיר את האבק ואת הכתמים, ואחר כך מגהצים אותם ע"י שמניחים עליהם משא או מכבש, או-אז אפשר שוב ללבוש את הבגד.

אותו דבר הוא עם נשמה יהודית. כאשר הקב"ה נותן ליהודי את נשמתו, הן איש הן אשה באופן זהה, הנשמה נקי', מגוהצת

ומתאימה לכל אחד, כפי שאנו אומרים כל יום בברכות השחר: נשמה שנתת בי טהורה היא.

אך במשך הזמן, כיון שמשתמשים בה גם לעניני העולם, היא מתקמטת כשמשמשים בה לא למה שהקב"ה רוצה, ויתכן שנדבק בה אבק או כתם, כשלא עושים ח"ו מצוה שצריך לעשות, או שח"ו עוברים עבירה שאסור לעשות.

המשא של תורה מנהיך את הנשמה

מלמדת אותנו התורה, שאף על פי כן, ח"ו לא יאבדו את התקוה לנקיון הנשמה והתאמתה לחיים האנושיים היהודיים. אלא יש להכניס אותה לטמפרטורה "חמה", כלומר "לחמם" אותה בחום התורה ומצוות, ש"תתבשל" בזה ותהי' לה בזה חיות. החום צריך להיות לח, שתהי' לה לחלוות ודביקות לכל הדברים שבקדושה, שאת זה ניתן לפעול בעצמו ע"י תפילה לבבית, שעל כך נאמר: שפכי כמים לבך; וע"י לימוד לבבי, כמו שכתוב: הוי כל צמא לכו למים, אין מים אלא תורה.

לכך יש [להוסיף ו] לערב דברים שונים: לתת צדקה, לשמור כשרות ומצוות אחרות, שע"י זה הנשמה חוזרת ונעשית נקי' לחלוטין. ואם מניחים עלי' משא של תורה, אף שנדמה שזה נטל, הרי לא זו בלבד שאינו פוגע בדבר, אלא מגהץ אותו, כל דבר במקומו, בצורתו ותבניתו המתאימה. כלומר, שע"י תורה ומצוות הנשמה נעשית מה שהיא צריכה להיות.

אסיים בברכה לאריכות ימים ושנים טובות לו ולזוגתו תחי', שיהי' לכם הרבה נחת יהודי מכל ילדיכם שיחיו.

(תרנ"ט מאריך חיד עמי שלד)

לקראת שבת

ה

אלא מוסיפה להביא כמה דוגמאות ל"עירות היושבות בשיפוע ההרים" (לשון רש"י שם) שהיו בזמנם. ולכאורה, מאי קמ"ל בהוספה זו?

ולהוסיף, שגם בתלמוד ירושלמי (סוטה פ"א ה"ח) מצינו שהובאה דוגמא מהמציאות דזמננו לענין זה והיא: "כגון הדא בית מעין שיוורדין בה מפלגתה ועולין בה מטברי" – כלומר: "היתה יושבת באמצע שיפוע ההר, והבא מגובה ההר יורד והבא מלמטה עולה, וכן הי' בית מעין באמצע ההר וטבריא ברגלי ההר ופלגתה בגובה ההר" (קרבן העדה שם). ובזה צ"ע עוד יותר, דלא רק שהובאה דוגמא ממקום היושב בשיפוע ההר, אלא הובא גם שנמצאות עירות בראש הר זה עצמו ובתחתיתו. ולכאורה מאי נפק"מ כאן זה שישנם עירות מלמעלה ומלמטה?

ג. ויש לבאר בכ"ז, ובהקדים – שלבנות עיר בשיפועו של הר הוא דבר בלתי רגיל:

זה שמעדיפים לבנות עיר בתחתית ההר – מובן בפשטות, כי מקום זה הנמצא בתחתית ההר קל להגיע אליו, אין צורך לטפס ולעלות וכו', וממילא מקום זה מוכשר יותר לבניית עיר ולהצלחתה במשא ומתן עם ערים אחרות וכיו"ב;

יחד עם זה, יש ובונים עיר דוקא בראש ההר. והטעם, כי עם היות שבנייתה של עיר זו קשורה בקשיים שונים (טירחא רבה בהעלאת צרכי הבנין לראש ההר, ועוד), וגם יגרע חלקה בהתפתחות המסחר ובקשרי' עם ערים אחרות (מצד קושי העלי' בשיפועו של ההר הממעט את העוברים והשבים וכו') – עם כל זה, יש מעלה גדולה בעיר הנמצאת בראש ההר, לענין הגנתה: עיר היושבת בראש ההר ידה על העליונה במלחמתה נגד אויב הנלחם בה, כיון שהוא נמצא למטה (וראה רש"י קהלת ה, א: "אפילו חלש מלמעלה וגבור מלמטה – אימת חלש על הגבור, וכל שכן גבור למעלה וחלש למטה").

אך לבנות עיר (לא בראש ההר ולא בתחתיתו, אלא) בשיפועו של הר – הוא לכאורה דבר הקשה משני הצדדים, כי היתרון במקום כזה אינו בשלימות, לא בנוגע לבנינה והתפתחותה של העיר ולא בענין הגנתה מאויב. ועוד זאת: בעיר כזו הרי חלקי העיר אינם בגובה שווה.

ומעתה מובן הטעם שהוצרכה הגמרא להוסיף דוגמאות למציאות של עיר הנמצאת בשיפוע ההר – "כגון ורדוניא ובי בארי ושוקא דנרש" (כנ"ל ס"ב) – כי בהיות שמציאות זו היא דבר בלתי רגיל ומובן כלל, לכן כשבאים לחדש שכן הי' המצב בעיר "תמנה", יש צורך להביא ראי' מן המציאות שאכן ישנן ערים כאלו בעולם.

ד. ולדרך זו יתבאר היטב דברי הירושלמי, שהביא דוגמא מ"הדא בית מעין שיוורדין בה מפלגתה ועולין בה מטברי" (כנ"ל שם) – דאין זה דוגמא סתם אלא טעם והפברה:

גם לאחר שיש לנו ראי' מתוך המציאות שאכן ישנן ערים כאלו הנמצאים בשיפוע ההר (כנ"ל ס"ג) – עדיין יש מקום להסביר: מדוע באמת בנו את העיר באופן היוצא מן הרגיל, בשיפוע ההר דוקא?

וע"ז הוא שמבאר הירושלמי, שכיון ויש עיר אחת בראש ההר ("פלטתה") ועיר שני

בתחתית ההר ("טברי") – הרי ממילא כל מי שיש לו עסקים עם שתי הערים, ובאופן קבוע, רוצה הוא לדור באמצע, ביניהן; וכמו כן אנשי שתי הערים גופא שיש מו"מ ביניהם, צריכים הם מקום באמצע, שיוכלו להיפגש בו בלי שיצטרכו לעלות ולרדת כל ההר – וזה הטעם שבנו העיר דוקא במקום זה.

ה. עכ"פ, נחזור לעניננו – לשון רש"י בפירושו עה"ת:

הנה מחמת שקיומה של עיר "בשיפוע ההר" הוא דבר שיש בו דוחק (כנ"ל בארוכה) – קס"ד ליישב את הסתירה באופן אחר, ובהקדים:

התירוץ הראשון בגמ' שם ליישב הסתירה הוא ד"שמשון שנתגנה בה כתיב ב' ירידה, יהודה שנתעלה בה כתיב ב' עלי". והיינו שמפרש עלי' וירידה זו בענין החשיבות והמעלה.

אך בפשטות הכתובים קשה להעמיס ענין זה בלשון הכתוב. שהרי הלשון "הנה חמיק עולה תמנתה" אינו לשון הכתוב מצד עצמו (שאז אפשר לומר שנתכוון הכתוב לעלי' רוחנית), אלא זהו הנוסח שבו הוגד לתמר על ידי אחד מאנשי המקום, ומובן (לפי דרך הפשט) שאין להעמיס בלשון אותו המגיד ענין של עלי' ברוחניות (וכן כתב במשכיל לדוד כאן).

אמנם, מצד הדוחק לפרש שקיומה של תמנה הי' "בשיפוע ההר" (כנ"ל), הי' קס"ד לפרש "לצדדין". והיינו, שבאמת תמנה היתה בראש ההר, וכפי שמוכן מתוך לשון הכתוב כאן; ורק הירידה שנאמר בשמשון – "וירד שמשון" – אינו ירידה כפשוטה, אלא ירידה בחשיבות ומעלה (ובשמשון אפשר לפרש כן, כי "וירד שמשון" הוא לשון הכתוב מצ"ע).

והטעם לזה שאין לפרש כקס"ד זה – מבאר רש"י בדיוק לשונו "ובשמשון הוא אומר 'וירד שמשון גו' תמנתה'":

אילו הי' לפנינו כתוב אחד בלבד שבו נאמר "וירד . . תמנתה" – אז הי' מקום לפרשו על ירידה רוחנית; אולם מכיון ש"בשמשון הוא אומר" – בכללות הסיפור דמשון חוזר ואומר לשון "ירידה" (ביחס לתמנה) כמה פעמים [בתחילה אומר (ס' שופטים יד, א): "וירד שמשון תמנתה". ובהמשך (יד, ב): "ויעל" (מתמנה) ויגד לאביו גו". ולאחר מכן (יד, ה): "וירד שמשון ואביו ואמו תמנתה". ושוב (יד, ז): "וירד וידבר לאשה", ושוב (יד, י): "וירד אביהו אל האשה"], הרי אין סברא לפרש שכל אחד ואחד מהן בא לרמוז לירידה בחשיבות.

ועל כרחק צריך לומר שמובנו כפשוטו – מקום מגוריו של שמשון הי' בראש ההר, וכל פעם שהלך לתמנה הי' באופן של ירידה (גשמית) מההר. ונמצא בהכרח שתמנה "בשיפוע ההר היתה יושבת, עולין לה מכאן ויורדין לה מכאן".

חושך הגלות, ולכן, דוקא ר' ירמי' בר אבא דריש הכתוב בענין של גלות וגאולת מצרים, ולאידך גיסא – דוקא בדרשתו מודגש העילוי הנפעל ע"י הירידה בגלות.

[ומה מתאים לפ"ז שגם לפי דרשות שאר האמוראים בתחלת הסוגיא שם קאי בעניני גלות דוקא "שלשה שרי גאים היוצאים מישראל כו" (עשירים וקרובים למלכות. רש"י); "ג' שרי גוים שמלמדים זכות על ישראל כו"'. אלא שבדרשת ר' ירמי' בר אבא "מפרש לה לכולא מילתא בעיקר ענין גלות מצרים וגאולתה", ולכן דריש רב כוותי' דוקא].

וייש לומר שנרמז הדבר גם בשמו, ר' ירמי', מלשון מרירות, דקאי על מרירות הגלות [ועיי' קהלת רבה בתחילתו]. וזהו שמסיים בגמ' "א"ל ר' אבא לר' ירמי' בר אבא כי דריש להו רב להני קראי באגדתא כוותך דריש להו". רוצה לומר, דעם היות ש"רב תנא הוא ופליג" (עירובין נ: ועוד), מ"מ, ענינו של רב הי' שהפיץ תורה בבבל דוקא, דלהכי נק' רב דוקא (ולא "רבי"), כמאמר "כל רב מבבל וכל רבי מארץ ישראל" [עיי' ערוך ערך אביי, רשב"ס ב"ב נב ע"א ד"ה אבא], כי בבבל, מקום הגלות, חסר בגילוי הקדושה, הנרמז באות יו"ד [עיי' בזה בתורה אור לרבינו הזקן הוספות קיז, ד], ולכן גם רב דריש כר' ירמי' בר אבא דוקא.

דברי גבריא אל יוסף ממש, ולא רק רמז שנרמז בדבריו (כפירוש הרמב"ן כאן). וכן מפורש בפרש"י בש"ס (סוטה יג, ב ד"ה משכם גבבוהו).

וקשה (כמו שהקשה הרמב"ן כאן): כיון שנודע ליוסף שאחיו מבקשים להרגו, למה סיכן עצמו והלך לדותן, והרי כיבוד אב אינו מג' המצוות שנאמר בהן "ייהרג ואל יעבור"?

ואפילו לשיטת התוס' (עבודה זרה כז, ב ד"ה יכול) שרשות ביד האדם למסור נפשו גם על מצוה שאינה מג' מצוות אלו - הרי אין זה אלא אם בהריגתו תתקיים המצוה, ואילו בנדו"ד אין בהליכתו תועלת לקיום מצות אב, שצוה עליו "לך נא ראה גו" והשיבני דבר" (פרשתנו לו, יד), שהרי אם יהרגוהו לא יוכל לשוב אל אביו ולספר לו מה שלום אחיו.

ויש לומר בביאור הענין, על פי מה שכתבו הפוסקים (נמוק"י סוף פרק בן סורר, והובא להלכה בב"י וברמ"א י"ד סי' קנז), שאפילו לשיטת הרמב"ם (הלכות יסודי התורה פרק ה הלכה ד) ש"כל מי שנאמר בו יעבור ואל ייהרג ונהרג ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו", מ"מ, "אם הוא אדם גדול וחסיד ירא שמים ורואה שהדור פרוץ בכך, רשאי לקדש את השם ולמסור עצמו אפילו על מצוה קלה כדי שיראו העם ולמדו ליראה את ה' כו".

ועפ"ז י"ל בדעת רש"י, שיוסף ראה בהנהגת אחיו חסרון במצות כיבוד אב, כיון ששנאו אותו בסיבת אהבת יעקב אביהם אליו, כמ"ש "ויראו אחיו כי אותו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אותו" (פרשתנו לו, ד), והרי זה פגיעה בכבוד אביו. ולכן סבר יוסף דחשיב "הדור פרוץ בכך", ורשאי הוא למסור נפשו על מצוה זו.

ובאופן זה שוב אין נפק"מ אם בסופו של דבר תתקיים המצוה או לא, מאחר שסיבת המס"נ אינה כדי שתתקיים המצוה, אלא "כדי שיראו העם ולמדו כו".

למה נאמר "האיש" שלש פעמים?

וימצאוהו איש גו' וישאלוהו האיש גו' ויאמר האיש (ל', טז, יז)

צריך ביאור: מפני מה הזכירה התורה שלש פעמים "האיש", והרי לכאורה די בפעם אחת? ויש לומר:

לעיל בפ' לך לך (טז, ט-יא) מצינו שנאמר גבי הגר ג' פעמים "ויאמר לה מלאך ה'", ופירש שם רש"י "על כל אמירה ה' שלוח לה מלאך אחר, לכך נאמר מלאך בכל אמירה ואמירה".

ועד"ז י"ל כאן, שהכתוב מזכיר "איש" ג' פעמים, כי שליחותו של גבריא אל כללה שלשה חלקים (אלא שנעשו כולם ע"י מלאך אחד, כי מטרתם היתה אחת):

א. "וימצאוהו איש" - למצוא את יוסף ה"תועה בשדה" ולסייע לו למצוא את דרכו.

ב. "וישאלוהו איש" - לשאול את יוסף מדוע מבקש הוא עדיין להמשיך בשליחותו, והרי אביו לא שלחו אלא לשכם, ולשכם הגיע כבר, ואינו מחוייב להמשיך ללכת אחר אחיו למקום אחר.

ג. "ויאמר האיש" - לא זו בלבד שאינך מחוייב להמשיך לחפש אחרי אחיך, אלא שאסור לך לעשות זאת, כי הם מבקשים "נכלי דתות שימיתוך בהם", והרי זו סכנה עבורך.

איך הותר ליוסף לסכן עצמו וללכת אל אחיו?

ויאמר האיש נסעו מזה כי שמעתי אומרים נלכה דתיעה גו'

נסעו מזה - הסיעו עצמן מן האחזה. נלכה דתיעה - לבקש לך נכלי דתות שימיתוך בהם. ולפי פשוטו שם מקום הוא, ואין מקרא יוצא מידי פשוטו. (ל', יז, רש"י)

מלשון רש"י משמע, שלפי הדרש "הסיעו עצמן כו' לבקש לך נכלי דתות כו'" הוא לשון

כולו לעבוד את ה' ביחד שנאמר כי אז אהפוך אל עמים גו' לקרוא כולם בשם ה' גו', עד ש"לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה כו'" (ספ"כ שם).

והבי נמי י"ל הכא גבי גאולת ישראל ממצרים, דזהו התוכן הפנימי בזה ש"הגיע זמנה של מצרים לשתות כוס התרעלה", כי זה שנמשל לשתיית יין דוקא הוא לפי שאינו ענין של עונש לחור, אלא בזה נרמזת ההתהפכות והשינוי שנעשו בעצם מציאותם, ע"ד ענין יין המשכר דכתיב ב"תנו שכר לאובד ויין למרי נפש ישתה וישכח רישו", שע"י "שתי" זו נשכח רישו ויכול להתהפך מן הקצה אל הקצה, וכן בעניננו, ששתיית "כוס התרעלה" מרמזת על ההתהפכות דמצרים להיות עוזרים ומסייעים לישראל.

וזהו שמקדים "הגיע זמנן של ישראל ליגאל" לפני "הגיע זמנה של מצרים לשתות כוס התרעלה", כי בתחלה באה גאולתן של ישראל מגלות המלכיות, והיינו ע"י ביטול המיצר וההתנגדות כו'; ואח"כ באים לשלב השני, שמלכיות עצמן מתהפכים, ע"י "לשתות כוס התרעלה".

ומעתה יש לדרוש נמי בטעם שדרשה זו נאמרה ע"י ר' ירמ' בר אבא דוקא ולא ע"י התנאים. דהנה, כידוע, אצל התנאים עדיין לא היתה חשכת הגלות בתוקף, וכהא דאמרו בשבת ק"ג: "ותותר - בימי רבי", היינו שעד ימי רבי עדיין היו "שיריים" מימי האור דזמן הבית נ"י"ל שלכן דרשו התנאים בעיקר במעלותיהן של ישראל, בהיותם במצב של אור וגאולה, כנ"ל; משא"כ בימי האמוראים התחיל עיקר

והנה, בעץ יוסף על עין יעקב כאן ביאר הטעם שדרשו הנך תנאי ואמוראי פרטי החלום של שר המשקים על "מעלתם וענינם ומאורעותיהם" של ישראל, "לפי שבאמת נסתבב מחלומם שנתגדל יוסף מזה, וזה ה' תחלת הסיבוב להורדת ישראל למצרים אח"כ והי' הכל ההכנה להגאולה הבאה אחריו, א"כ ה' החלום מרמז בענין ישראל". והחילוק בין דרשות התנאים לדרשת ר' ירמ' בר אבא הוא, שהם דרשו הכתוב במעלות שונות של ישראל עצמם [ג' אבות, האמהות והשבטים; תורה, משה אהרן ומרים, סנהדרין וצדיקים שבכל דור ודור; ירושלים, מקדש מלך וכה"ג, פרחי כהונה ונסכים; תורה, באר עמוד ענן ומן, בכורים ונסכים], ואילו ר' ירמ' בר אבא "מפרש לה לכולא מילתא בעיקר ענין גלות מצרים וגאולתה".

ומעתה י"ל בדברשתו בא ר' ירמ' בר אבא לרמז גם על עילוי מיוחד שהי' לישראל במצרים, שלבסוף לא זו בלבד שנתבטל מיצר הגלות אלא אף גם זאת שהמצרים עצמם נהפכו לעוזרים ומסייעים את ישראל וגאולתם (וכן הוא בענין עבודת איש ישראל בגלותו, שלא רק שעליו להתגבר על המצרים אל הקדושה, אלא לבטל ולהפוך כל דבר להיות טוב ומסייע אל הקדושה. ואכ"מ). ובאמת הם שני שלבים בזמן הגאולה עצמו, וכמו דאשכחן ברמב"ם ספ"א מהל' מלכים לענין גאולה העתידה, דתחלת הגאולה קשורה עם מלחמה, שהמלך המשיח "ילחום מלחמת ה'", ובתחלה ינצח "כל האומות שסביביו", שהוא ביטול המנגד, ואח"כ בא שלב נעלה יותר, "לתקן העולם

המדרש מדרש
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' יהודה לייב ב"ר
מרדכי אברהם ישעי'
ע"ה נפטר
מזכור ב"ק אדמו"ר ז"ע
נפטר כ"ב כסלו ה'תשס"ב
הנצחה

פתרון פנימיות חלומות יוסף

מדוע רשם יעקב "באיזה שעה באיזה מקום"? / איך יתכן שהשכטים הקדושים קינאו ביוסף? / למה הי' יוסף היחיד מאחיו שלא הי' רועה צאן? / וכמה יעקב הוא אבינו הרוחני עד עצם היום הזה?

שני חלומות חלם יוסף בפרשתנו אודות מעלתו על פני אחיו והוריו, וסיפרם לאביו ולאחיו. אמנם, אחיו לא ראו בעין יפה את החלומות, ועד ש"ויקנאו בו אחיו". ועל יחסו של אביו, יעקב, נאמר: "ואביו שמר את הדבר" (פרשתנו לו, יא).

בטיבה של "שמירה" זו, ששמר יעקב את הדבר, אמרו במדרש (בראשית רבה פ"ד, יב): "נטל קולמוס, וכתב באיזה יום ובאיזה שעה, באיזה מקום".

ויש לתמוה אודות מעשה יעקב (וראה גם במפרשי המדרש על אתר), איזו תועלת הפיק מכך שרשם את זמן ומקום החלומות? וגם אם מצא יעקב איזו סיבה לרשום את פרטי החלום, הרי הי' לו לכתוב לכל לראש את החלום עצמו, ואילו במדרש אין מסופר כלל שכתב את תוכן החלום.

ותחילה יש לבאר את תוכנם הפנימי של חלומות יוסף, אשר הם רומזים על עניינים שברומו של עולם בנוגע לעבודתם הרוחנית של השכטים ובני ישראל במשך הדורות, ואזי יתברר כיצד עניינה הפנימי של כתיבת יעקב הוא עניין גדול ונשגב מאוד, הנוגע לעבודה בזמן הגלות.

השכטים – רועי צאן, ויוסף – מנהיג את מצרים

שנים עשר שבטי י-ה, עבדו את הבורא ית"ש כל אחד לפי שורש נשמתו. אמנם, הפרש כללי ומהותי מצינו בין אופן עבודת יוסף לדרך הנהגת אחיו:

פרנסתם של השכטים הייתה על ידי שרעו את צאנם. ולא בכדי בחרו השכטים אומנות זו: על ידי שהיו רועי צאן, הי' ביכולתם לצאת אל השדה, ושם לעבוד את הבורא ית' בלא טרדה יתירה, מתוך פרישות מענייני העולם הגשמיים.

המדרש מדרש
לעילוי נשמת
הרב שמעון ב"ר מנחם
שמואל חור הלוי ע"ה
רייזשיק
נפטר כ"ב כסלו ה'תשס"ב
הנצחה

דרוש על דרשת הש"ס עה"פ ובגפן שלשה שריגים

קדים מדברי הסוגיא דעדיפא היתה לו לרב דרשת ר' ירמ' יותר מדרשות התנאים, ובאר העומק המיוחד בדרשה זו והטעם שנדרשה דוקא ע"י ר' ירמ'

כדרשות התנאים שלפנ"ז. וביותר תמוה, דהא ר' ירמ' בר אבא הי' תלמידו של רב, כדאייתא בברכות כז:, וא"כ מהו דקאמר ר' אבא לר' ירמ' דרב "כוותך דריש להו", ולכאורה טפי הול"ל איפכא, שהוא (ר' ירמ' בר אבא) כיוון לדעת רב (שהוא רבו) ודריש הני קראי כמותו.

והנראה בזה בהקדים דיש לדקדק בסדר העניינים שבדרשת ר' ירמ', דלפי דרשתו נמצא, שקודם "הגיע זמן של ישראל ליגאל" ורק אח"כ "הגיע זמנה של מצרים לשתות כוס התרעלה", ולכאורה הוי לי' למינקט בסדר הפוך, דתחלה צ"ל ביטול כחה של מצרים ואח"כ אפ"ל הגאולה ממצרים.

גרסינן בחולין צ"ב ע"א כמה דרשות מתנאי עה"פ "ובגפן שלשה שריגים, והיא כפורחת עלתה ניצה, הבשילו אשכולותי ענבים" (בחלומי של שר המשקים דפרשתנו). ובינייהו דריש רב ירמ' בר אבא "גפן אלו ישראל. . . שלשה שריגים אלו ג' רגלים שישראל עולין בהן בכל שנה ושנה, והיא כפורחת, הגיע זמן של ישראל לפרות ולרבות. . . עלתה נצה, הגיע זמן של ישראל ליגאל. . . הבשילו אשכולותי ענבים, הגיע זמנה של מצרים לשתות כוס התרעלה", ולאח"ז שם: "א"ל ר' אבא לר' ירמ' בר אבא כי דריש להו רב להני קראי באגדתא כוותך דריש להו" ולא כדרשות התנאים דלעיל מיני' שם. ויל"ע טובא אמאי הי' רב דורש כפי דרשת ר' ירמ' בר אבא ולא

החילוק בין יהודי לאינו יהודי

והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים
משתחווים לך
(ל, ט)

בפרשתנו מסופר אודות ב' חלומות יוסף
שהיו דומים זה לזה, וכן בפרשת מקץ מסופר
אודות ב' חלומות שחלם פרעה.

והחילוק ביניהם: בחלומות יוסף -
החלום הראשון הוא אודות אלומות, עניני
הארץ, והחלום השני - אודות השמש, הירח
והכוכבים, עניני השמים; ואילו חלומות
פרעה שניהם עוסקים בעניני הארץ, אלא
שהחלום הראשון הוא אודות ז' פרות, מין
החי, והחלום השני - אודות ז' שבלים, מין
הצומח.

וכאן רואים החילוק בין יהודי לגוי:

יהודי שייך לא רק לעניני הארץ (גשמיות),
אלא גם לעניני שמים (רוחניות), וכן עבודתו
היא באופן של "מעלין בקודש", תחילה
עניני הארץ, ולאחר מכן עניני שמים; ואילו
גוי שייך רק לעניני הארץ, ובזה גופא - באופן
של "פוחת והולך", תחלה מין החי, ולאחר
מכן מין הצומח הפחות ממנו.

עלי' וירידה ב"שיפוע ההר"

הנה חמץ עולה תמנתה
בשמשון הוא אומר וירד שמשון תמנתה, בשפוע ההר היתה
יושבת, עולין לה מכאן ויורדין לה מכאן
(לח, יג רש"י)

יש לבאר בדרך הדרוש:

כאשר אדם מטפס ועולה בהר, א"א
לו לנוח ולעמוד במקומו אפי' לרגע אחד,
כי מכיון שההר הוא בשיפוע, אם יפסיק
מעלייתו עלול הוא ליפול ולהסתכן ח"ו.

וכמו"כ הוא בעבודת האדם לקונו,
שנמשלה לעלי' בהר (כמ"ש "מי יעלה בהר
ה'" (תהלים כד, ג)), שא"א לאדם להסתפק
במצבו ולנוח לרגע מעלייתו בקודש, כי בכל
זמן ועת ה"ה נמצא "בשיפוע ההר" - במצב
של סכנות רוחניות, ואם ינוח לרגע, עלול
הוא ליכשל ולבוא לידי ירידה ח"ו.

וזהו הרמז בדברי רש"י "בשפוע ההר
היתה יושבת, עולין לה מכאן ויורדין לה
מכאן" - שכאשר נמצאים "בשפוע ההר" אין
עמידה ואין ישיבה, אלא ירידה ועלי' בלבד,
ומי שאינו עולה - יורד הוא.

לקראת שבת

ט

לעומתם, יוסף לא הי' מנותק מן העולם. אדרבא: הוא הי' במצרים ערוות הארץ, ושם
גופא הי' מנהיג את בית פוטיפר, ואחר כך את בית האסורים, ולבסוף את כל ארץ מצרים.
ולמרות הטרדות העצומות מעבודתו במצרים, עמד יוסף בכל הניסיונות ונותר דבוק בהשי"ת
בדביקות עצומה בכל רגע ורגע.

ובזה הי' תוקף מעלת יוסף על פני השבטים כולם:

השבטים הוכרחו לפרוש מן העולם ולהיבדל ממנו. עסקי הגשמיות וענייני העולם היו
מפריעים אותם מהתקשרותם בהשי"ת, והיו גורמים להם ירידה במדרגתם. ולכן, הוכרחו
לחיות בהתבודדות וניתוק מן העולם, כרועי צאן.

לעומתם, יוסף עמד במדרגה גבוהה הרבה יותר. ועד כדי כך, שהי' ביכולתו להיות
בגלות ולהנהיג את ארץ מצרים כולה, והדבר לא הפריע לו לעבודת הבורא ית"ש באופן
נעלה ביותר!

עבודת האבות - סימן לבנים

שהייתם של בני ישראל בגלות מצרים, וכמו כן בשאר הגלויות ועד לגלות זו האחרונה,
כרוכה בקשיים ובניסיונות עצומים. והכוח לעמוד בקשיים אלו ולעבוד את השי"ת בכל
מצב, מגיע מ"מעשה אבות" שהוא "סימן לבנים" (ראה תנחומא לך לך ט. וברמב"ן לך לך יב, ו.
ועוד). כי "סימן לבנים" אינו רק הודעה שכך יהי' אצל הבנים, אלא שמעשה האבות הוא
נתנית כח וסיוע בעבודת הבנים (ע"ד "סימני טהרה" בבהמות - ראה צפ"ע"נ על הרמב"ם ריש הל'
מאכא"ס, ובלקוטי שיחות ח"א עמ' 222 ואילך).

והנה, אף שעבודת בני ישראל משתלשלת מעבודת האבות הקדושים, הרי לכל אחד מבני
ישראל יש עבודה פרטית, ואינה דומה עבודת יהודי אחד לעבודת זולתו. ובכדי שמעשה
הבנים ישתלשל ממעשה האבות, יש י"ב שבטי י"ה שהם ממוצעים בין מעשה האבות
למעשה הבנים. אצל השבטים כבר יש חילוקי מדריגות באופני עבודת שונים, ומהם
נשתלשלו אחר כך עבודותיהם הפרטיות של כל אחד ואחד מישראל.

ואת הכוח לעבודה בזמן חשכת הגלות מקבלים דרך יוסף דווקא. מכיוון שהוא עבד את
השי"ת תוך כדי טרדות עצומות, ובהיותו בגלות, הרי הוא זה שמהווה "סימן" לעבודת בני
ישראל במצב של גלות. וממנו שואבים את הכוח להצליח בעבודה גדולה זו.

וזהו תוכן חלומות יוסף: בשני חלומות אלו, נרמז כיצד עבודתו של יוסף היא העיקרית
והחשובה מבין עבודות השבטים כולם, וממנה שואבים כל בית ישראל כח לעבודתם בזמן
הגלות. ועל כן כולם "משתחווים" לו, שההשתחווה מורה על היות המשתחוה מתבטל
אל זה שמשתחווים אליו, ועל כך שהוא מקבל ממנו.

קנאת אחי יוסף במעלת וישג עבודתו

ומעתה יובן עניין "ויקנאו בו אחיו":

מובן, שאין מדובר אודות קנאה פשוטה וחומרית על שלטון יוסף ח"ו. שהרי השבטים כולם קדושים היו, ואין לחושדם ח"ו על מידת הקנאה במילי דעלמא. אלא מדובר אודות קנאה רוחנית, על דרך מה שאמרו רבותינו ז"ל (ב"ב כב, א) "קנאת סופרים תרבה חכמה".

כי על אף המעלה המיוחדת בעבודת יוסף דווקא, הרי גם עבודת שאר השבטים היא עבודה אמיתית. וכל אחד ואחד מן השבטים הי' מרגיש כיצד עבודתו היא ראוי' ונכונה.

וכאשר הודיע השי"ת, על ידי חלומות יוסף, שעבודת יוסף היא העיקרית, וזוהי העבודה בזמן הגלות שמביאה את הגאולה, הנה מיד "ויקנאו בו אחיו". הייתה זו קנאה רוחנית, "קנאת סופרים", על מה שבחר השי"ת דווקא לעשות לעיקר את עבודת יוסף, למרות שעבודתם גם היא אמיתית ונכונה.

וכנגד מה שהיו השבטים מקנאים במעלת יוסף, מספר הכתוב אשר יעקב "שמר את הדבר – כתב באיזה יום . . . שעה . . . מקום". במעשה זה פעל יעקב אבינו למעט את החילוקים ביניהם, ולגרום עילוי בעבודת כולם, וכפי שיתבאר לקמן.

יעקב מגלה כיצד כל עבודות השבטים הן עבודה ותכלית אחת

כאשר מתבונן האדם בעבודתו הפרטית ובמעלתה, ומאידך מבחין ברעהו שקיבל מאת השי"ת שליחות ותפקיד אחר הנעלה ומרומם הרבה יותר ממנו, בוודאי יתעורר ב"קנאת סופרים", מדוע הוא לא זכה לשליחות נעלית יותר.

אך אם מתרומם האדם יותר, אינו מביט ובוחן כלל את תפקידו הפרטי לעומת שליחות זולתו. הוא עוסק אך ורק במטרה הנעלית, שהיא לעשות את רצון הבורא ית"ש. ומכיוון שרצונו ית' הוא שבני ישראל יפעלו עבודה מסוימת בזמן הגלות, הרי עוסק הוא בזריזות ובמרץ במילוי תפקיד זה ככל אשר נדרש ממנו.

ובאופן זה, הרי לא יתכן כלל שיקנא בזולתו. שהרי גם הוא וגם זולתו, שניהם נוטלים חלק בהשלמת רצונו ית'. ואין כל חילוק והפרש מהי חשיבות עבודתו לעומת העבודות המוטלות על אחרים, שהרי כולן רצון הבורא ית' הן. ויתירה מזו, שאין כאן כלל חילוקי דרגות אלא עניין אחד כללי, שהוא לעשות את רצון השי"ת.

וזאת הייתה פעולת יעקב במה ש"שמר את הדבר" – "כתב באיזה יום . . . שעה . . . מקום", שבכך פעל לגלות אצל בניו, איך שכל עבודתם הוא עניין אחד, למלאות את רצון הבורא ית"ש.

ביאור העניין:

יעקב אבינו הי' אביהם הגשמי של כל השבטים, וגם אביהם הרוחני בענייני עבודת

השי"ת. כל מיני העבודות השונות שהיו אצל השבטים, כל אחד לפי סגנונו ומדרגתו, היו כלולים כבר בעבודת יעקב אביהם. אלא, שאצל יעקב לא היו עדיין פרטי עבודות שונים, אלא הייתה עבודה אחת כללית בלבד, וממנה נשתלשלו פרטי העבודות של השבטים.

אמנם, גם לאחר ששכר התחילו השבטים לעבוד איש איש בעבודתו הפרטית, מכל מקום עדיין לא נפרדו לגמרי ממקורם ושרשם בעבודת יעקב. כי הלא בני יעקב היו, ועבודת יעקב הייתה משפעת עליהם גם כן.

וזו הייתה פעולתו של יעקב, לגלות אצל בניו איך שעבודתו של כל אחד, היא רק פרט וחלק מתוך עבודתו העצמית, הכוללת את כולם.

וממילא, כאשר מדגישים את העבודה הכללית, הנה אין נרגשים החילוקים שבין השבטים, ואין הדגשה על כך ששבט פלוני עבודתו עיקרית יותר ושבט אחר עבודתו אחרת. שהלא כולם הם מרכיבים את העבודה העיקרית שמטרתם רק לעשות רצון ושליחות הבורא ית"ש בזמן הגלות.

ולא על השבטים בלבד פעל יעקב, כי אם גם על עבודת בניהם ובני בניהם במשך הדורות והגלויות כולם, שתמיד ירגישו את הנקודה העיקרית שבעבודתם, שהיא למלאות את רצון השי"ת.

שעה אחת, מקום אחד ועבודה אחת

ודבר זה התבטא במה ש"נטל קולמוס וכתב באיזה יום ובאיזה שעה באיזה מקום":

בעבודת בני ישראל ישנם אופני עבודות שונים בהתאם לחילוקי השבטים, והזמנים, והמקומות השונים שבהם נתפזרו בני ישראל. אשר בכל מקום ובכל זמן ישנו אופן עבודה שונה.

ולזה עמד יעקב וכתב "באיזה יום ובאיזה שעה, באיזה מקום". שכלל ואיחד את כל הזמנים כולם ואת כל המקומות כולם, על כל החילוקים הרבים שבאופני עבודותיהם. שבכולם תהי' חדורה הנקודה העיקרית של תכלית העבודה בזמן הגלות.

וממילא כל מיני וסוגי העבודות הם עבודה אחת של לקיים את רצון השי"ת ושליחותו בזמן הגלות. והכל נכלל ב"איזה שעה", בזמן אחד הכולל כל הזמנים כולם, ו"באיזה מקום", במקום אחד שהוא כולל את כל המקומות כולם.

ובכך פעל יעקב אבינו, שבני ישראל ירגישו תמיד בעיקר את מעלת העבודה, שהיא עשיית רצון הקב"ה, ולא את מעלתם הפרטית הייחודית. וכמו כן ירגישו כל אחד ואחד בעבודתו הפרטית כיצד תושלם על ידה, יחד עם שאר העבודות, הכוונה הכללית של עשיית העולם כולו לדירה לו ית' (תנחומא נשא טז. תניא פל"ו), עד אשר "והי' ה' למלך על כל הארץ" (זכרי' יד, ט) במהרה בימינו.